

Ο «Ασκός του Αιόλου» και οι ανεμογεννήτριες. Η περίπτωση «Αποπηγάδι», στα Χανιά της Κρήτης

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ο Αίολος, ο θεός των ανέμων, που ζούσε στο νησί Αιολία μαζί με τη γυναίκα του Ηώ, τους έξι γιους και τις έξι κόρες του, κρατούσε τους ανέμους ερμητικά κλεισμένους σε ένα ασκό και τους απελευθέρωνε (ελεγχόμενα) με εντολή του Δία.

Από την αρχαιότητα οι άνθρωποι γνώριζαν την τεράστια δύναμη του ανέμου και κατάφεραν να την τιθασεύσουν, για να την καταστήσουν χρήσιμη στη ζωή τους με τα ιστιοφόρα πλοία και τους ανεμόμυλους. Σήμερα, μετά τη μεγάλη πετρελαϊκή κρίση του 1970 και την κλιματική αλλαγή που απειλεί τον πλανήτη μας, η ανθρωπότητα αναζητά διεξόδους με τις «εναλλακτικές και ανανεώσιμες» μορφές ενέργειας, που ρυπαίνουν λιγότερο από τις «συμβατικές».

Σημαντική θέση μεταξύ αυτών των «ήπιων» μορφών κατέχει η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με τις ανεμογεννήτριες (Α/Γ), που τα τελευταία χρόνια εμφανίζονται ολοένα και περισσότερο και στη χώρα μας, με ένθερμους υποστηρικτές που επιχειρηματολογούν, όπως οι περισσότεροι γνωρίζουμε, υπέρ των πλεονεκτημάτων τους. Από την άλλη πλευρά, και παρότι τις προσπάθειες «εξιδανίκευσης», πολλοί αντιδρούν στην κατασκευή και τη λειτουργία των γιγάντιων αιολικών «βιομηχανικών σταθμών» πιο σωστά και όχι «πάρκων», όπως συνήθως αποκαλούνται εν είδει εξωραϊσμού.

Εκτός από το Αποπηγάδι στα Χανιά της Κρήτης¹, διαμαρτυρίες και κινητοποιή-

¹ Ο Κ. Πετράκης είναι κοινωνιολόγος.

1. Οι αντιδράσεις-διαμαρτυρίες από τους κατεξοχήν αγρότες και κτηνοτρόφους κατοίκους των όμορων χωριών του Αποπηγαδιού (βουνό, σημαντικός αποταμιευτής με εξαιρετικής ποιότητας νερά, στο κέντρο περίπου του Νομού Χανίων, και υψόμετρο 1330 μ.) ξεκίνησαν το 2007, όταν διαπίστωσαν ότι οι περιοσίες τους (2.500 περίπου στρ.) από τους διαδοχικούς χαρακτηρισμούς του Δασαρχείου Χανίων που έγιναν (από το 2004) στην ουσία «εν κρυπτώ» είχαν περιέλθει στην κυριότητα του Δημοσίου, για να μισθωθούν στη συνέχεια στις πολυεθνικές. Παρόλο που διαθέτουν τίτλους ιδιοκτησίας, ακόμη και από την εποχή της Τουρκοκρατίας και στην Κρήτη, όπως και σε κάποια άλλα μέρη της Ελλάδας, δεν ισχύει το «τεκμήριο υπέρ του Δημοσίου» (αρθ. 62, Ν/998/79), εντούτοις κανείς δεν τους ενημέρωσε για τα «φαραωνικά» επενδυτικά σχέδια

σεις ενάντια στους γιγαντιαίους αιολικούς σταθμούς καταγράφονται και στο Ρέθυμνο (Δήμος Ν. Φωκά), στην κεντρική και νότια Εύβοια, στη Λακωνία (Βάτικα, Ταϊγέτος, Μονεμβασία), στη Σκύρο (ως εμπλεκόμενη φέρεται η Μονή Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους), στην Κάρυστο, στην Πάτρα, στη Νάξο, στη Βοιωτία, στην Ικαρία, στην Κύμη, στη Λευκάδα, στην Κύπρο, στη Ρόδο, στην Πάρο, στην Άνδρο, στη Σέριφο, στην Αργολίδα, στην Κορινθία, στη Χίο, στην Ευρυτανία, στην Κεφαλονιά και αλλού.

Αλλά και στην Ευρώπη, όπου η δημιουργία των αιολικών σταθμών έχει προηγηθεί χρονικά, υπάρχουν μεγάλες αντιδράσεις ενάντια στην ανεξέλεγκτη εγκατάσταση Α/Ν, που οδήγησαν στην ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συνασπισμού κατά των Αιολικών Πάρκων³ πριν από τη μεγάλη διαδήλωση στις 4/10/2008 στο Παρίσι, με τη συμμετοχή 176 ομοσπονδιών και οργανώσεων από τη Γερμανία, το Βέλγιο, την Ισπανία, τη Γαλλία, τη Δανία, την Αγγλία, τη Σκωτία, την Ουαλία και τη Σλοβενία.

Οι αρνητικές επιπτώσεις της αιολικής ενέργειας συνήθως αποσιωπούνται, υποτιμούνται και ενίοτε γελοιοποιούνται. Η κριτική της θεωρείται ταμπού, ενώ υπερτιμάται η συνεισφορά της στις στατιστικές. Ωστόσο αυτό δεν εμποδίζει τον ευρωπαϊκό συνασπισμό, αλλά και γενικότερα τους αμφισβηητές των Α/Ν, να επικεντρώνουν την κριτική τους⁴ στα παρακάτω συνοπτικά:

- Οι εκατοντάδες Α/Γ με τους αναγκαίους συνοδούς υποσταθμούς και γραμμές μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας καταστρέφουν φυσικά - πολιτιστικά τοπία που εξελίχθηκαν και διατηρήθηκαν μέσω αιώνων και τα μετατρέπουν σε βιομηχανικές ζώνες παραγωγής. Η χλωρίδα, η πανίδα, οι ανεξερεύνητες αρχαιολογικές θέσεις, τα παραδοσιακά μονοπάτια, χάνονται από τις βίαιες επεμβάσεις. Επίσης οι Α/Ν αποτελούν καίριο πλήγμα για τον τουρισμό (παρά τα φαιδρά λεγόμενα περί «επιστημονικού τουρισμού», στη Δανία των χιλιάδων Α/Γ ο τουρισμός μειώθηκε κατά 40%), την κτηνοτροφία και όλους αυτούς που εργάζονται και ζουν από το δάσος.
- Η απαιτούμενη πολλές φορές διάνοιξη δρόμων, μήκους πολλών χιλιομέτρων, κα-

«πράσινης» επιχειρηματικότητας που οι εταιρείες, σε αгаστή συνεργασία με την πολιτεία, αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν καταπατώντας τις περιοσίες τους και ισοπεδώνοντας το ιστορικό βουνό.

Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα των ενδιαφερόμενων εταιρειών στον Τύπο, το Αποπηγάδι διεκδικείται για την εγκατάσταση Α/Ν συνολικής ισχύος 53 MW, σε συνδυασμό με Υβριδικά, Αντλιοσταμειακά - Υδροηλεκτρικά ισχύος 120 MW από τις Αιολική Μουσούρων Α.Ε., Υδροαιολική Κρήτης Α.Ε., Leontio Aiolos Α.Ε., Aries Aiolos Ενεργειακή Α.Ε., θυγατρικές της EDF, πολυεθνικής με δεκάδες πυρηνικά εργοστάσια στη Γαλλία¹. Επίσης το Αποπηγάδι συνιστά βασικό «ενεργειακό στόχο», με 90 MW από Α/Ν, στα μεγαλόπνοα σχέδια της εταιρείας Κ. Σάρρας Α.Ε. του ομίλου Κοπελούζου, που φιλοδοξεί να παράγει 1002 MW σε 39 βουνοκορφές της Κρήτης, για να τα στέλνει με υπόγειο καλώδιο στην Αθήνα²!

Περισσότερα στοιχεία για την περίπτωση και τους αγώνες των κατοίκων στο Αποπηγάδι μπορείτε να βρείτε στον διαδικτυακό τόπο www.kandanos.eu

ταστρέφει το δάσος, δημιουργεί προσπέλαση (με ό,τι αυτό συνεπάγεται) κατακερματίζοντας παρθένους οικότοπους, παρεμβαίνει και αλλάζει τη φυσική ροή άρα και την αποστράγγιση των βρόχινων υδάτων, με επιπτώσεις στις πηγές της περιοχής.

- Το μεγαλύτερο αιολικό «πάρκο» στην Ευρώπη απασχολεί μόνο τρεις μόνιμους υπαλλήλους. Επομένως είναι ψευδές ότι δημιουργούνται θέσεις εργασίας στην τοπική κοινωνία και μείωση της ανεργίας.
- Ο ήχος μιας Α/Ν είναι ένας διαπεραστικός θόρυβος-γδούπος, που θυμίζει την αντήχηση ελικοπτέρου και που ακούγεται περισσότερο μακριά (μέχρι 2 χλμ.) παρά στη βάση της. Επίσης παράγονται υπόηχοι και υπέρηχοι που δεν γίνονται αντιληπτοί από τους ανθρώπους αλλά τους βλάπτουν, όπως βλάπτουν και την πανίδα της γύρω από τις ανεμογεννήτριες περιοχής⁵.
- Οπτικά μια Α/Ν μπορεί να διακρίνεται από απόσταση ακόμα και 40 χλμ., αφού το ύψος της αρχίζει από τα 65 και μπορεί να φτάσει έως και τα 105 μέτρα. Το συνολικό βάρος της, ανάλογα με το μέγεθος, είναι 223 έως και 313 τόνους και απαιτεί επιφάνεια 100 τ.μ., σε βάθος τουλάχιστον 3 μ. γεμάτη από περίπου 500 κ.μ. μπετόν αναμεμιγμένου με ιδιαίτερος τοξικά επιβραδυντικά πήξης λόγω της μεγάλης απόστασης μεταφοράς από τον τόπο παρασκευής του. Εφόσον γίνεται η απαραίτητη συντήρηση, η διάρκεια ζωής τους υπολογίζεται σε 20-25 χρόνια. Μετά την παύση λειτουργίας τους ουδέποτε απομακρύνονται, γιατί το κόστος μετακίνησής τους είναι δυσβάστακτο για τις εταιρείες, με αποτέλεσμα να μετατρέπουν την περιοχή εγκατάστασής τους σε ένα απέραντο νεκροταφείο παλιοσιδε-ρικών, μπετόν και καλωδίων.
- Αρκετές φορές έχει τύχει να σπάσουν έλικες, που ο καθένας ζυγίζει 1,5 τόνους, και να εκσφενδονιστούν ως και 400 μ. μακριά, αλλά και να αραξίσουν φωτιά οι Α/Ν λόγω υπερθέρμανσης, με αποτέλεσμα να προκαλέσουν πυρκαγιά στη γύρω περιοχή.
- Η τιμή του ρεύματος που παράγεται από την αιολική ενέργεια για τον τελικό αποδέκτη-καταναλωτή όχι μόνο δεν είναι μειωμένη αλλά αυξάνεται από 130% έως 400% σε σχέση με τη συμβατική ενέργεια, αφού μέσα στο λογαριασμό της ΔΕΗ που πληρώνουν οι καταναλωτές υπάρχει ειδικό τέλος «υπέρ ΑΠΕ», ώστε να καλυφθεί το πολύ υψηλότερο κόστος παραγωγής της σε σύγκριση με το κόστος της ενέργειας που παράγεται από ορυκτά καύσιμα ή πυρηνικά εργοστάσια.
- Το ρεύμα που παράγεται από τις Α/Ν δεν εντάσσεται ομαλά στο συνολικό δυναμικό της ΔΕΗ, καθιστώντας τες αναξιόπιστη πηγή ενέργειας. Παρόλο που η εξέταση των αιολικών χαρτών μας δείχνει ότι η ποσότητα της διαθέσιμης αιολικής ενέργειας μπορεί να είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση, εντούτοις μόνο ένα μικρό ποσοστό της ενσωματώνεται στο δίκτυο, λόγω της μεταβλητότητας του ανέμου. Γιατί στις περιόδους που υπάρχει ανάγκη για περισσότερο ρεύμα, όπως στις συν-

θήκες καύσωνα ή έντονης κακοκαιρίας (κρύο, δυνατοί άνεμοι), οι Α/Ν είτε δεν λειτουργούν καθόλου είτε υπολειτουργούν, αφού οι καύσωνες συνοδεύονται συνήθως από άπνοια, άρα τα πτερύγια δεν κινούνται, ενώ στον κρύο και δυνατό άνεμο, πάνω από 8-9 μποφόρ, πάλι σταματούν να λειτουργούν. Σύμφωνα με τον Ted Trainer, καθηγητή στο Πανεπιστήμιό της New South Wales (Αυστραλία)⁶, «οι Γερμανοί που έχουν περισσότερες Α/Ν από οποιαδήποτε άλλη χώρα και οι Δανοί, οι οποίοι έχουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή της αιολικής ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρισμού, αντιμετωπίζουν πρόβλημα ενσωμάτωσης της αιολικής ενέργειας στο δίκτυο, όταν η αιολική ενέργεια καλύπτει μόνο το 5% της ζήτησης. Μια Α/Ν σε καλή περιοχή μπορεί να λειτουργεί στο 33% της μέγιστης δυναμικότητάς της, αλλά αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει ολόκληρο το αιολικό σύστημα. Ο Sharman αναφέρει ότι ακόμα και στη Δανία το 2003 η μέση παραγωγή του αιολικού συστήματος ήταν 17% της μέγιστης δυναμικότητας και αρκετούς μήνες έπεφτε ακόμα και στο 5%. Η έκθεση E.On Netz για τη Γερμανία, τη χώρα με τις περισσότερες ανεμογεννήτριες επίσης αναφέρει ότι το 2003 η μέση παραγωγή ήταν στο 16% της μέγιστης δυναμικότητας και αρκετούς μήνες έπεφτε στο 5%. Και το 2003 θεωρείται ότι ήταν μια καλή χρονιά». Και επειδή δεν φουσάει πάντα ιδανικά, για να καλυφθεί η συνεχώς διογκούμενη κατανάλωση και το πλεόνασμα ενέργειας όταν υπάρχει, δεν μπορεί να αποθηκευτεί ικανοποιητικά, οπότε φαίνεται ότι οι αιολικοί σταθμοί τελικά αυξάνουν αντί να μειώνουν την εξάρτηση από τα θερμοηλεκτρικά ή πυρηνικά εργοστάσια που καθίστανται αναγκαία ως εφεδρικά (back-up)⁷.

- Σύμφωνα με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία «οι Α/Ν προκαλούν την άμεση θανάτωση ενός πολύ μεγάλου αριθμού πουλιών αλλά και νυχτερίδων κάθε χρόνο, ενώ η λειτουργία αιολικών πάρκων σε γειτνίαση με βιότοπους ειδών που κινδυνεύουν με εξαφάνιση, μικρών ή ευάλωτων για διάφορους λόγους πληθυσμών, μπορεί να επιφέρει σε αυτούς βαρύ πλήγμα ή και εξαφάνιση σε τοπικό επίπεδο...»⁸.

Το Μανιφέστο του Ντάρισταντ⁹, που αφορά την εκμετάλλευση της αιολικής ενέργειας στη Γερμανία, υπογράφηκε από εκατοντάδες πανεπιστημιακούς και συγγραφείς και ασκεί έντονη κριτική στην ανεξέλεγκτη γενίκευση της χρήσης των Α/Ν. Οι υπογράφωντες τονίζουν χαρακτηριστικά ότι, παρόλο που η χώρα τους ηγείται των εξελίξεων στη χρήση της αιολικής ενέργειας, δεν κατάφερε να υποκαταστήσει μέχρι σήμερα ούτε ένα πυρηνοκίνητο ή κινούμενο από ορυκτά καύσιμα σταθμό παραγωγής και απαιτούν την ανάκληση όλων των άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων στην τεχνολογία των Α/Γ και τη διάθεση αυτών των κονδυλίων στην έρευνα για την εξέλιξη αποτελεσματικότερης τεχνολογίας με οφέλη διαρκή και φιλικά προς το περιβάλλον.

Καθίσταται σαφές από τα παραπάνω ότι «τα αιολικά πάρκα δεν είναι (τελικά) τόσο απλή υπόθεση», όπως πολύ σωστά επισημαίνει στο ομότιτλο άρθρο του¹⁰, ο Βαγγέλης Μπούρμπος, γεωπόνος ερευνητής, φυτοπαθολόγος-οικοτοξικολόγος. Σί-

γουρα η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με τις Α/Ν είναι «φιλικότερη» προς το περιβάλλον σε σύγκριση με τη συμβατική, από γαιάνθρακες και πυρηνικά εργοστάσια, όμως σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθεί ως εντελώς «ακίνδυνη», ως «πανάκεια» στη λύση του ενεργειακού προβλήματος και της κλιματικής αλλαγής.

Μια πιο ψύχραιμη, διεισδυτικότερη ανάλυση στο θέμα αποφεύγει τις φανατικές τοποθετήσεις υπέρ ή κατά των Α/Ν, εξετάζει τις επιμέρους ιδιαιτερότητες στην εφαρμογή τους και αναζητά τα οικονομικοπολιτικά και ιδεολογικά αίτια του «κακού», που μετατρέπουν μια εν δυνάμει «ευλογία» σε καταστροφή. Επισημαίνουμε τα κυριότερα:

- Η γιγαντιαία, «φαραωνική» τοποθέτηση των Α/Ν, η οποία επιλέγεται κάθε φορά από τις πολυεθνικές συνήθως εταιρείες, που δρουν για τη μεγιστοποίηση των κερδών τους, με πρόσχημα την προστασία του περιβάλλοντος. Με τη βοήθεια της κρατικής προπαγάνδας και των ΜΜΕ, οι εταιρείες επιβάλλουν τεχνοκρατικά τις Α/Ν και αποκρύπτουν σκοπίμως τη μεγάλη διαφορά, τεχνική και κοινωνική, μεταξύ του παραδοσιακού ανεμόμυλου και της σύγχρονης Α/Ν. Η διαφορά αυτή, όπως τονίζει και ο Τέλης Τύμπας, έχει όνομα: «Είναι το μακρύ δίκτυο μεταφοράς ενέργειας χωρίς το οποίο δεν υφίστανται τα αιολικά πάρκα. [...] Ένα δίκτυο που έχει διαμορφωθεί ώστε να υποστηρίξει την καρκινωματική αστική συγκέντρωση. Είναι αυτό με το οποίο θα επιχειρηθεί να συντηρηθεί ενεργειακά η Αθήνα, διά της συγκέντρωσης-υφαρπαγής της αιολικής ενέργειας που θα παράγεται από το Αποπηγάδι της Κρήτης μέχρι τον Ελικώνα της Βοιωτίας. Ενώ θα λαμβάνει χώρα αυτό που ο Μαρξ ονομάζει “πρωταρχική συσσώρευση” (υφαρπαγή δημόσιου πλούτου για το σχηματισμό ιδιωτικού κεφαλαίου) ως προϋπόθεση της “κανονικής” διαδικασίας συσσώρευσης κεφαλαίου. [...] Με τα διασυνδεδεμένα στο δίκτυο μακράς μεταφοράς αιολικά πάρκα επιχειρείται η υποθήκευση του αιολικού δυναμικού στον φορντικό τρόπο παραγωγής ενέργειας του ανεπτυγμένου καπιταλισμού...»¹¹. Επιπροσθέτως, πρέπει να επισημάνουμε τον μελλοντικό κίνδυνο όλες αυτές οι υποδομές των μακρινών και πολλές φορές ιδιωτικών δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, με τις διάφορες διασυνδέσεις¹² που κατασκευάζονται με αφορμή τους γιγαντιαίους σταθμούς Α/Ν και άλλων ΑΠΕ, να χρησιμοποιηθούν για τη μεταφορά ενέργειας παραγόμενης από πυρηνικά εργοστάσια¹³. Διότι ύστερα από 20-25 χρόνια, όλες αυτές οι Α/Ν που σήμερα αφειδώς

ii. Όπως π.χ. ο «μεσογειακός δακτύλιος». Πρόκειται για ένα σχέδιο, κοινοτικής έμπνευσης κυρίως, που προβλέπει τη λειτουργία γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας υπερύψηλης τάσης οι οποίες θα διατρέχουν τις ακτές της Βόρειας Αφρικής, της Ανατολικής Μεσογείου και της Νότιας Ευρώπης και θα επιτρέπουν τις ανταλλαγές ηλεκτρικού ρεύματος μεταξύ των χωρών. Σε αυτό το σχέδιο συμπεριλαμβάνεται και η καλωδιακή σύνδεση της Κρήτης μέσω υποβρύχιου καλωδίου με το ηλεκτρικό σύστημα της ηπειρωτικής Ελλάδας.

iii. Πέρα από τη Βουλγαρία, που διαθέτει ήδη, έχει δοθεί και στην Τουρκία άδεια κατασκευής μέχρι το 2020 για τρία πυρηνικά εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ υπάρχουν σχέδια κατασκευής και για την Αλβανία¹².

και απερίσκεπτα «φυτεύονται» παντού, δεν θα είναι παρά άχρηστα παλιοσίδηρα, οικονομικά ασύμφωρες να επισκευασθούν ή να αντικατασταθούν, ενώ οι περισσότερες επενδυτικές εταιρείες, όπως π.χ. η EDF, διαθέτουν δεκάδες πυρηνικά εργοστάσια, που παράγουν πολύ φθηνότερο αλλά και πολύ πιο επικίνδυνο για τον πλανήτη ηλεκτρικό ρεύμα.

- Η παντελής έλλειψη ή η «ενοϊκή» τροποποίηση του χωροταξικού σχεδιασμού που επιτρέπει στα «μεγάλα συμφέροντα» να ισοπεδώνουν «αναίμακτα» περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
- Η μη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας είτε στην όλη διαδικασία λήψης αποφάσεων είτε στα οικονομικά ωφελήματα, που τα νέμονται οι πολυεθνικές εταιρείες, μαζί με τη γη εγκατάστασης των Α/Ν, παραβιάζοντας έτσι ευθέως διεθνείς συμβάσεις για τα δικαιώματα των πολιτών, όπως αυτή του Άαρχους¹³. Είναι φανερό ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια νέα, πιο ύπουλη αποικιοκρατική εισβολή, σε μια νέα μορφή τεχνολογικοοικονομικής εξάρτησης, ικανής να υποθηκεύσει το μέλλον των παιδιών μας.

Δηλαδή πρέπει να είμαστε ενάντιοι στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) γενικά και στις Ανεμογεννήτριες (Α/Ν) ειδικά; Προφανώς όχι. Είμαστε όλοι υπέρ των ΑΠΕ, είμαστε όλοι με τον ήλιο, τον αέρα, τα ποτάμια, τα κύματα, όχι όμως και με τις «τεχνικές» που επιβάλλονται δικτατορικά υπέρ του κεφαλαίου και των μεγάλων μονοπωλιακών ενεργειακών ομίλων.

Λύσεις και προτάσεις υπάρχουν. Καταγράφηκαν και ανάμεσα στις 1.380 ηλεκτρονικές σελίδες με τα 1.046 εκτενή σχόλια της δημόσιας διαβούλευσης που οργάνωσε το Υπουργείο Περιβάλλοντος (ολοκληρώθηκε στις 15/1/2010), για το τότε σχέδιο του νόμου του επονομαζόμενου «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής». Δυστυχώς οι πολλές σωστές παρατηρήσεις των φορέων και των πολιτών δεν λήφθηκαν υπ' όψιν στην τελική ψήφιση του νόμου, αποδεικνύοντας ότι η διαβούλευση έγινε μόνο για τη διαβούλευση, «στάχτη στα μάτια του κόσμου».

Πρόκειται για ένα νόμο (Ν 3851-2010, ΦΕΚ 85 Α) που ψηφίστηκε με σαφή προσανατολισμό υπέρ των μονοπωλίων και των γιγαντιαίων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, χωρίς να σταθμίζει τις επιπτώσεις των χωρίς όρια ΑΠΕ στο φυσικό - κοινωνικό περιβάλλον της χώρας μας. Επιπλέον ο νόμος είναι αντισυνταγματικός επειδή: α) Καταργεί κομβικές διαδικασίες αδειοδότησης του άρθρου 24 του Συντάγματος για την προστασία των δασών και των οικοσυστημάτων και στρέφεται ενάντια στην προστασία της βιοποικιλότητας (το 2010 έχει οριστεί ως «έτος βιοποικιλότητας»), που έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση με τις συνθήκες της Βέρνης, της Βόννης και τη διεθνή συνθήκη Ραμσάρ. Επιτρέπει την εγκατάσταση ΑΠΕ και Α/Ν σχεδόν παντού, σε ζώνες Natura και «παρθένους» οικότοπους, σε περιοχές σημαντικές για την ροζιθοπανίδα, σε δάση και προστατευτικές περιοχές, β) Θεσμοθετεί την ανε-

ξέλεγκτη ανάπτυξη ΑΠΕ ως «εθνικό» στόχο (με ό,τι αυτό συνεπάγεται – ας θυμηθούμε τα «Ολυμπιακά Έργα»), και προτείνει την εγκατάστασή τους ακόμα και σε εδάφη υψηλής παραγωγικότητας για τη γεωργία.

Αλλά ας δούμε ποιες είναι οι βασικότερες προτάσεις - λύσεις για μια αξιοβίωτη εφαρμογή των ΑΠΕ.

Να επιχορηγηθούν τα νοικοκυριά και οι μικρές επιχειρήσεις. Επιτακτική προβάλλει η ανάγκη της δίκαιης αναδιανομής του δημόσιου (ανήκει σε όλους τους Έλληνες) πλούτου των ΑΠΕ, με την προώθηση και επιδότηση μικρών συστημάτων για οικιακή χρήση, με τη δυνατότητα συμμετοχής πολλών μικρών επενδυτών και Ο.Τ.Α., ώστε να μπορέσουν τα νοικοκυριά να καταστούν ενεργειακά ανεξάρτητα και να ενισχύσουν το εισόδημά τους σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Έτσι θα παράγεται ενέργεια αποκεντρωτικά, χωρίς επιζήμιες, ακριβές και ασταθείς, μακρινές γραμμές μεταφοράς ηλεκτρισμού στις πόλεις από την ύπαιθρο, και κυρίως χωρίς τις τεράστιες καταστροφές στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον, απόρροια των γιγαντιαίων εφαρμογών. Υπαρκτά, εναλλακτικά ιστορικά παραδείγματα το αποδεικνύουν, στα αγροκτήματα στις ΗΠΑ του Μεσοπολέμου, με το μισό εκατομμύριο ηλεκτρομηχανικών αιολικών διατάξεων¹⁴, αλλά και σήμερα στο νησί Σάμσο της Δανίας όπου εφαρμόζεται με απόλυτη επιτυχία η «αυτοδιαχείριση» και η «ενεργειακή αυτάρκεια»¹⁵. Άλλωστε οι ιδιαιτερότητες της ελληνικής τοπιογραφίας επιβάλλουν το σεβασμό της, με την ανάπτυξη και εγκατάσταση μικρής κλίμακας ΑΠΕ, και όχι την άκριτη υιοθέτηση γιγαντιαίων βιομηχανικών εφαρμογών από χώρες με αχανείς διαθέσιμες εκτάσεις.

Να σταματήσουν εντελώς οι επιχορηγήσεις για τα γιγαντιαία έργα ΑΠΕ αιολικά, φωτοβολταϊκά ή άλλα, που αφορούν μόνο τις πολυεθνικές και μονοπωλιακές εταιρείες. Να μην εντάσσονται δηλαδή τα έργα αυτά σε επενδυτικούς νόμους. Τα έργα αυτά, πέραν των γενναίων επιδοτήσεων που λαμβάνουν για την κατασκευή τους, αποφέρουν κέρδη παραπάνω από ικανοποιητικά με τις τιμές μεγαβατώρας που ισχύουν, γι' αυτό επιβάλλεται μια εξισορρόπηση ανάμεσα στα κίνητρα για επενδύσεις και στις αποδόσεις των επενδύσεων. Πιο συγκεκριμένα, με την τιμή 73 ευρώ τη μεγαβατώρα για την αιολική ενέργεια που ίσχυε πριν από την ψήφιση του νέου νόμου για τις ΑΠΕ, ήδη μόνο στην Πελοπόννησο έχουν υποβληθεί αιτήσεις για 9 GW για αιολικά, περισσότερα δηλαδή από όσα μπορεί να σηκώσει το ελληνικό σύστημα! Παρ' όλα αυτά και παρά την υπερβάλλουσα ζήτηση, που αποδεικνύει πόσο κερδοφόρες για τις εταιρείες είναι αυτές οι επενδύσεις, η κυβέρνηση με τον νέο νόμο τους δίνει ακόμη περισσότερα οικονομικά «κίνητρα», αυξάνοντας την τιμή μεγαβατώρας από 73 σε 87,85 ευρώ για τα αιολικά σε διασυνδεδεμένο σύστημα (99,45 ευρώ, σε μη διασυνδεδεμένα νησιά) και από 96 σε 150 ευρώ για τα παράκτια (στη θάλασσα) αιολικά! Ωστόσο με μερικούς απλούς υπολογισμούς, αν υποθέσουμε ότι έχουμε 10 GW παράκτια αιολικά (μόνο οικονομικοί κολοσσοί μπορούν να υλοποιήσουν μια τέτοια επένδυση), αυτά θα έχουν κόστος κατασκευής περίπου 20 δις. ευρώ και θα παράγουν περί τα 25.000.000

MWh. Με τιμή 100/MWh ευρώ, θα εισέπρατταν 2,5 δισ. ευρώ το χρόνο και θα έκαναν απόσβεση σε 10 έως 12 χρόνια, αν συνυπολογίσουμε το κόστος λειτουργίας. Μια πολύ ικανοποιητική απόδοση για τα μεγάλα κεφάλαια, δεδομένου ότι το οικονομικό ρίσκο της επένδυσης είναι μηδαμινό. Παρ' όλα αυτά η κυβέρνηση θεώρησε αναγκαίο να προμηθοτήσει επιπλέον τα υπερκέρδη, αυξάνοντας την τιμή σε 150 ευρώ τη MWh, ώστε η εταιρεία να εισπράττει 3,75 δισ. το χρόνο, δηλαδή επιπλέον 1,25 δισ. το χρόνο! (Πολύ περισσότερο από τα 800 εκατ. ευρώ που θα εξοικονομήσει το κράτος με τα πρόσφατα οικονομικά μέτρα.) Αυτά βέβαια θα τα πληρώνουμε εμείς ως φορολογούμενοι πολίτες, εν μέσω μάλιστα μεγάλης οικονομικής κρίσης, κινδύνου χρεοκοπίας και σκληρών αντιλαϊκών μέτρων που επιβάλλει η Τρόικα. Η επιπλέον επιδότηση του υπερκέρδους, με πρόσχημα την προστασία του περιβάλλοντος, συνιστά μια απαράδεκτη μεθόδευση από την πλευρά της κυβέρνησης και θεμελιακό πρόβλημα δημοκρατίας, αφού αποδεικνύει ότι τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα έχουν αποκτήσει τέτοια δύναμη ώστε να διαμορφώνουν το θεσμικό πλαίσιο της χώρας μας.

Να γίνει άμεσα χωροθέτηση των ΑΠΕ. Απ' όλες τις πλευρές υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα χωροθέτησης των ΑΠΕ, με την ολοκλήρωση του Κτηματολογίου, του Δασολογίου και των ΣΧΟΑΠ, με ουσιαστική συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των πολιτών στις αποφάσεις, οι οποίοι επιβάλλεται να έχουν τον πρώτο (και τον τελευταίο) λόγο.

Να αναπτυχθεί η έρευνα και η εγχώρια παραγωγή ΑΠΕ. Αναγκαία προβάλλει η ανάπτυξη της σχετικής επιστημονικής έρευνας, σε συνεργασία με τα ελληνικά ΑΕΙ, καθώς και η ενθάρρυνση της ελληνικής βιομηχανίας για την παραγωγή συστημάτων ΑΠΕ. Έτσι, θα αντιμετωπιστεί εν μέρει η προβλεπόμενη ραγδαία αύξηση της ανεργίας, θα δημιουργηθούν οι αναγκαίες θέσεις εργασίας που «διαφημίζονται», αλλά και δεν θα υποστούμε περαιτέρω οικονομική αφαιμάξη, με την εξαγωγή συναλλάγματος για την αγορά μηχανών ΑΠΕ από το εξωτερικό και την αρπαγή του μεγαλύτερου μέρους των κερδών της παραγωγής από τις πολυεθνικές.

Να δοθεί έμφαση στην εξοικονόμηση ενέργειας. Πολλοί, απέναντι στα σύγχρονα ενεργειακά και περιβαλλοντικά προβλήματα που απορρέουν από την εξάντληση των κοιτασμάτων των ορυκτών καυσίμων και τη ρύπανση από την εντατική χρήση τους, προτείνουν ως «πανάκεια» την απλή αντικατάστασή τους από τις ΑΠΕ, ελπίζοντας έτσι ότι η καπιταλιστική καταναλωτική κοινωνία θα συνεχίσει «χαρούμενη» το δρόμο της ανάπτυξης και της απεριόριστης συσσώρευσης πλούτου. Όπως υποστηρίζει πάντως ο Ted Trainer¹⁶, οι ΑΠΕ δεν μπορούν να τροφοδοτήσουν τα ολοένα και πιο υψηλά κριτήρια διαβίωσης και την ανεξέλεγκτη οικονομική ανάπτυξη-κερδοσκοπία, στις καπιταλιστικές-υπερκαταναλωτικές κοινωνίες, που με τις αμέτρητες υπερβάσεις και αδικίες, οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές, έχουν γίνει πλέον αβίωτες. Εάν δεν επιθυμούμε την ολοκληρωτική καταστροφή του πλανήτη μας, χρειάζεται να εφαρμόσουμε άμεσα πολιτικές για την ορθολογική χρήση και εξοικονό-

μηση ενέργειας, πολιτικές που απαιτούν βεβαίως ριζικές αλλαγές στις αξίες και τη θεώρηση ζωής, με την εγκατάλειψη του καπιταλιστικού μοντέλου ανάπτυξης, που έχει ως κυρίαρχα πρότυπά του την απληστία, την κερδοσκοπία, τον ατομικισμό, την αδυσώπητη εκμετάλλευση των ανθρώπινων και των φυσικών πόρων, μέχρι την πλήρη εξάντλησή τους.

Να παταχθεί η «εμπορευματοποίηση» των αδειών παραγωγής ΑΠΕ, η οποία έχει εμφανιστεί στην αγορά, με την εμπορεία των αδειών παραγωγής και τα «βρομερά» κέρδη του «χρηματιστηρίου των ρύπων», που έχει αναπτυχθεί και στη χώρα μας. Να απαγορευτεί η ανεξέλεγκτη μεταπώληση αδειών, και να γίνονται ενδεδειγμένοι έλεγχοι σε κάθε στάδιο υλοποίησης των έργων, ώστε να αποδεικνύεται η οικονομική δυνατότητα και η πρόθεση πραγματοποίησής τους από τις εταιρείες.

Να προωθηθούν και άλλες μορφές ΑΠΕ. Σημαντικές είναι οι παραλήψεις της κρατικής βοήθειας στις άλλες μορφές παραγωγής ΑΠΕ, πέρα των ανεμογεννητριών και των φωτοβολταϊκών, που προωθούνται κατά κόρον, σε συνεργασία με τα κερδοσκοπικά λόμπι. Υπάρχουν όμως πλεονεκτήματα και στη γεωθερμία (που διαθέτει άφθονη η Ελλάδα), στα μικρά υδροηλεκτρικά έργα, στις μηχανές του υδρογόνου, της βιομάζας και του φυσικού αερίου, της αεροθερμίας και της υδροθερμίας, στην παραγωγή καυσίμων από ορυκτά έλαια, στην εκμετάλλευση του θαλάσσιου κυματισμού και πρέπει να τύχουν και αυτές δίκαιης συμμετοχής στις όποιες ευεργεσίες προσφέρει το κράτος.

Να σταματήσει η υφαρπαγή των ατομικών περιουσιών από το κράτος, που «εν μία νυκτί» τις χαρακτηρίζει δημόσιες δασικές, όχι για να τις προστατέψει αλλά για να τις μισθώσει στη συνέχεια, με εξευτελιστικό αντίτιμο^{iv} στις εταιρείες. Ως συνέπεια

iv. Στο νόμο για τις ΑΠΕ που ψηφίστηκε πρόσφατα στην ουσία *επιχειρείται κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας*, με την αντισυνταγματική ρύθμιση της παρ. 11, του άρθρου 12. Με τη ρύθμιση αυτή: «θα χαρακτηρίζονται κατά προτεραιότητα δημόσιες δασικές οι εκτάσεις στις οποίες σχεδιάζονται να εγκατασταθούν αιολικά πάρκα και θα υποχρεούνται όλες οι υπηρεσίες να αδειοδοτούν τα αιολικά πάρκα, ασχέτως αν υπάρχουν νόμιμες ενστάσεις και δικαστικές προσφυγές από τους ιδιοκτήτες γης».

Με αυτόν τον παράνομο στην ουσία τρόπο θα «κατάσχονται» περιουσίες χωρίς κανένα αντάλλαγμα για τους ιδιοκτήτες τους και θα παραδίνονται πλέον από το κράτος στις εταιρείες των αιολικών σταθμών, έναντι «πινακίου φακής», με το περίφημο «αντάλλαγμα του μελισσοκόμου», που ισχύει από το 2006 (Ν. 3377/2005, άρθρο 19, επί Υπουργίας Μπασιάκου), δηλαδή 50 ευρώ το στρέμμα ετησίως ή 1.000 ευρώ την εικοσαετία εφάπαξ! Μάλιστα οι ενδιαφερόμενες εταιρείες, χωρίς καμία αιδά, διαμαρτυρήθηκαν κιόλας (Ιανουάριος 2006) ζητώντας τη μείωση του τιμήματος που τους φάνηκε υψηλό και τον υπολογισμό λιγότερων στρεμμάτων για τα έργα εγκατάστασης Α/Ν.

Προηγουμένως με τον Ν. 2941/2001, επί υπουργίας Ανωμερίτη, που έκρινε ότι τα αιολικά πάρκα είναι «δημόσιας ωφελείας» για να τα συμπεριλάβει στη δασική νομοθεσία ως ισότιμα των στρατιωτικών έργων, είχε οριστεί ότι η αποζημίωση-έσοδο του κράτους θα ανερχόταν σε 1% του προϋπολογισμού του έργου, ενώ μέχρι τότε, από το 1998 με απόφαση της Β. Παπανδρέου, οι αιολικοί σταθμοί εγκαθίστανται δωρεάν! Το ευτελές ποσό (1%) δεν πληρώθηκε ποτέ στην πράξη από τις

καλούνται οι ιδιοκτήτες να ξαναγοράσουν κατ' ουσίαν τις πατρογονικές περιουσίες τους, εμπλεκόμενοι σε μακροχρόνιους, δυσβάστακτους οικονομικά και αβέβαιης έκβασης δικαστικούς αγώνες, αν λόγω ανάγκης δεν υποκύψουν σε ταπεινωτικούς «εκβιασμούς» εταιρειών και μπράβων, με υπογραφή άκυρων ιδιωτικών συμφωνητικών, που σε καμιά περίπτωση δεν διασφαλίζουν την ιδιοκτησία τους ούτε την καταβολή της υποσχόμενης αμοιβής. Οι περιπτώσεις στο Αποπηγάδι με την υφαρπαγή περίπου 2.500 στρ. γης και στη Λευκάδα με 9.500 στρ. είναι από τις πιο χαρακτηριστικές.

Αντιπροσωπευτική περίπτωση όλων σχεδόν των προβλημάτων (και των προβληματισμών) που προηγήθηκαν είναι το Αποπηγάδι της Κρήτης, που κατά τα άλλα... έχει χαρακτηριστεί (με ΦΕΚ) «προστατευτική περιοχή»: Αδιαφανείς διαδικασίες μαζικών χαρακτηρισμών από το Δασαρχείο Χανίων αγροτικών και κτηνοτροφικών εκτάσεων σε δασικές, γιγαντιαίες εγκαταστάσεις πολλών εκατοντάδων Α/Ν, ανυπαρξία αναγκαίου χωροταξικού σχεδιασμού, παντελής άγνοια των κατοίκων της περιοχής (όχι όμως και των σχετικών δημοτικών αρχών) για τα τεκταινόμενα, παράνομη κατάτμηση έργου και, το πιο επικίνδυνο, σχέδια για εκμετάλλευση των μεγάλων αποθεμάτων άριστης ποιότητας νερού στο Αποπηγάδι, με αντλιοδεξαμενές πολλών εκατομμυρίων κυβικών για «υβριδικό» συνδυασμό με τις Α/Ν. Χωρίς να έχουν προβλεφθεί οι δυσμενείς επιπτώσεις στον υδροφόρο ορίζοντα και τις πηγές των γύρω χωριών που βρίσκονται σε χαμηλότερο υψόμετρο και χωρίς ουσιαστικά εχέγγυα για πιθανή επικυριαρχία των νερών, από τις εταιρείες που μισθώνουν, καταλαμβάνουν και αποκλείουν τον τόπο για δεκαετίες. Και ας προβλέπεται ότι ο «Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος» θα γίνει για το νερό.

Ελπίδα είναι όμως ότι οι περισσότεροι από τους λιγιστούς πια κατοίκους της Σπίνας, των Φλωριών, των Παλαιών Ρουμάτων και του Σέμπρωνα, μαζί με φίλους των γύρω χωριών, προβάλλουν σθεναρή αντίσταση^ν στην «άλωση» του Αποπηγα-

εταιρείες, αν και αυτές εισέπρατταν κανονικά τις επιδοτήσεις και τα υπερτιμημένα τιμολόγια τους από τη ΔΕΗ, αφού οι τότε υπουργοί Γεωργίας και Οικονομίας «ξέχασαν» να εκδώσουν τη σχετική υπουργική απόφαση που προέβλεπε ο νόμος!

Υπολογίζεται έτσι σε εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ η ζημιά του ελληνικού δημοσίου, σε ένα τεράστιο οικονομικό σκάνδαλο επιπέδου «Βατοπεδίου», όπου ομοίως το Δημόσιο αντάλλαξε τις εκτάσεις του με τη μονή για «ψίχουλα».

Και όλα αυτά σε περίοδο μεγάλης οικονομικής κρίσης, ΔΝΤ και λήψης σκληρών αντιλαϊκών μέτρων, αφαιμάξης των μικρομεσαίων εισοδημάτων.

ν. Η απάντηση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, σε συνέχεια αυτής της Ν.Δ., ήταν τα ΜΑΤ και οι μαζικές συλλήψεις των κατοίκων και αλληλέγγυων πολιτών που υπερασπίζονται τον τόπο τους ενάντια στα νέα αρπακτικά της «πράσινης επιχειρηματικότητας». Μεταξύ των συλληφθέντων, ήταν γέροντες, ακόμα και 90χρονοι που είχαν πολεμήσει το 1941 τους Ναζί στο φαράγγι της Καντάνου, αλλά και η δημοτική σύμβουλος Καντάνου και πρώην βουλευτίνα Στέλλα Αλφιέρη. Σήμερα η υπόθεση «Αποπηγάδι» για την εγκατάσταση των πρώτων Α/Ν εκκρεμεί στο ΣΤΕ, μετά την «προσωρινή διακοπή εργασιών» που αποφάσισε στις 5/5/2010. Εν τω μεταξύ με τη βοήθεια που παρέχουν στις εταιρείες τα ΜΜΕ, οι βουλευτές του νομού και οι δήμαρχοι, μεθοδεύεται και προωθείται με

διού. Όχι μόνο για το ιδιοκτησιακό, το μείζον πρόβλημα που προέκυψε με την καταλήστευση των περιουσιών τους από το κράτος, αλλά και για να αποτρέψουν μια βέβαιη περιβαλλοντική καταστροφή ενός πραγματικά πανέμορφου τόπου που τους «ανήκει» και που δικαιούνται να αγαπούν και να προστατεύουν.

Μια επίσκεψη, φυσικής και πνευματικής ανάτασης, στις καταπράσινες ρεματιές του Αποπηγαδιού μέχρι την ψηλότερη κορυφή του Αϊ-Ζήνα, μέσα από χιλιόχρονες πολυτραγουδισμένες στράτες, για να αγναντέψουμε ως πέρα τα Λευκά Όρη, το Σέλινο, την Κίσαμο, τα Χανιά, συντροφιά με τις βιτσίλες (χρυσασετούς) και τους καναβούς (όρνια), θα μας πείσει για την ανάγκη να διατηρηθεί και να προστατευτεί αυτή η φυσική ομορφιά, όπως και για το δίκαιο του αγώνα των κατοίκων.

Κι αναλογιζόμενοι τη μετάλλαξη του αρχαίου τοπίου, σε «πράσινο» βιομηχανικό εργοτάξιο, με εκατοντάδες σβούρους και υδατοδεξαμενές, με χιλιόμετρα δρόμων στις «απάτητες» κορυφές και εκχερσώσεις πληγές στην ανέγγιχτη φύση, ίσως αποφασίσουμε να ελαττώσουμε τις ενεργειακές σπατάλες που μας επιβάλλουν τα κερδοφρενή μοντέλα ανάπτυξης, που άκριτα υιοθετούμε. Γιατί το να προσθέτουμε όλο και περισσότερη ενέργεια σε ένα άπληστα διαρρέουν σύστημα είναι δώρο άδωρο.

Το βέβαιο είναι πως η ελληνική κοινωνία καλείται να αντιμετωπίσει τη μεγάλη όσο και επικίνδυνη πρόκληση, της όχι πάντα αειφορικής και αξιοβιώτης «πράσινης επιχειρηματικότητας» και ανάπτυξης. Που οφείλει να μελετήσει και να εφαρμόσει με μεγάλη προσοχή και σύνεση, χωρίς «δαιμονοποιήσεις» αλλά και χωρίς βιαστικούς κι απερισκεπτους, οικολογίστικους ενθουσιασμούς, που ωφελούν μονάχα τα ιδιωτικά - μονοπωλιακά συμφέροντα.

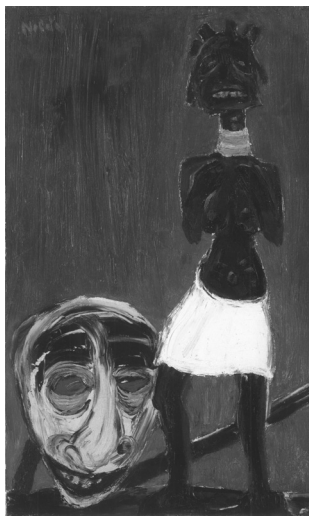
Έτσι, πιθανόν να μη βρεθεί στην τραγική θέση των συντρόφων του Οδυσσέα, που ανόητα άνοιξαν τον ασκό του Αιόλου, νομίζοντας ότι έχει χρυσάφι και απελευθέρωσαν όλους μαζί τους ανέμους της συμφοράς.

Ήδη καταρυχόμαστε από τις άχαρες κι «αρρωστημένες» τσιμεντουπόλεις, που χτιστήκαν στο όνομα μιας άλλης επαγγελόμενης μα απρογραμμάτιστης και άναρχης ανάπτυξης, της δεκαετίας του 1960. Θα επιτρέψουμε (;) να επαναληφθεί για μια ακόμα φορά η ίδια ιστορία, αυτή τη φορά με την «πράσινη» επιχειρηματικότητα και ανάπτυξη και να ξεσπάσει η «θύελλα» σε ό,τι πολυτιμότερο μας έχει απομείνει: Στη φύση, στην ύπαιθρο με τα απομεινάρια του πολιτισμού μας.

κάθε τρόπο η υλοποίηση των υπόλοιπων έργων! Ήδη σε συνεδρίαση των δημάρχων του νομού στη ΤΕΔΚ Χανίων στις 28/7/2010, για μια ακόμα φορά απουσία των κατοίκων των χωριών του Αποπηγαδιού και των ενδιαφερόμενων πολιτών, δόθηκε το πράσινο φως για την επένδυση των 1002 MW, της Κ. Σάρρας Α.Ε. και τη μεταφορά του παραγόμενου ρεύματος στην ΚΥΤ Αχαρνών στην Αθήνα, ενώ και η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ανακοινώνει 17 ότι η ΡΑΕ προτίθεται σύντομα να αδειοδοτήσει τα υβριδικά της EDF, όπως και την επένδυση της Κ. Σάρρας, στην Κρήτη!

Σημειώσεις

1. *Κήρυκας*, 18/02/2009.
2. *Παρόν*, 13/12/2009.
3. <http://www.epaw.org/multimedia.php?lang=el&article=b2>.
4. Πολλές πληροφορίες και βίντεο σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις των Α/Ν μπορούμε να βρούμε στον ιστότοπο: <http://old.eyploia.gr/modules.php?name=News&file=categories&op=newindex&catid=23>.
5. Βλ. σχετικό δημοσίευμα στο <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/8060969.stm>.
6. Βλ. άρθρο του Ted Trainer, «Οι ΑΠΕ δεν είναι λύση για μια καταναλωτική κοινωνία», στο http://stopaiolika.blogspot.com/2009/07/blog-post_21.html.
7. Βλ. και Τάκης Νικολόπουλος, «Από το μύθο των βιοκαυσίμων στο μύθο των αιολικών πάκων» *Ενθέματα, Κυριακάτικη Αυγή*, 28/12/2008.
8. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, http://www.ornithologiki.gr/gr/politiki/wind_effects.php.
9. <http://old.eyploia.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=1755> και http://stopaiolika.blogspot.com/2009/07/blog-post_21.html.
10. *Χανιώτικα νέα*, 10/01/09.
11. Τέλης Τύμπας, «Από τη ρητορική περί ανανεώσιμων “πηγών” ενέργειας στη δημοκρατική επιλογή ενεργειακής τεχνολογίας», *Εντός Εποχής*, 4/7/2010.
12. *Καθημερινή*, 20/4/2008.
13. Βλ. σχετικά Γιάννης Τσουνάτος, «Η σύμβαση του Aarhus και το Αποπηγάδι», *Χανιώτικα νέα*, 14/06/2010, και στο www.kandanos.eu.
14. Τέλης Τύμπας, “Η ύβρις της ανεμογεννήτριας”, *Αυγή*, 25/01/2009.
15. Αρίστος Γιαννόπουλος, «Future Island», *Ελευθεροτυπία*, 1/02/12009.
16. Βλ. Trainer, *ό.π.* στο http://stopaiolika.blogspot.com/2009/07/blog-post_21.html.
17. *Τα Νέα*, 7-9-2010, και *Ελευθεροτυπία*, 11/9/2010.

Εμίλ Νόλντε, «Μορφή και μάσκα», 1911.